

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Husein ef. Kavazović
Reisu-l-ulema Islamske zajednice u BiH

Iskustvo Islamske zajednice u BiH u prevenciji nasilnog ekstremizma i radikalizma

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog, koji je Muhammeda sina Abdullahova poslao kao milost svjetovima i da nas poduči da se „blagost nije našla ni u jednoj stvari a da je nije ukrasila, niti je iz bilo čega oduzeta a da je nije pokvarila“.

”مَا كَانَ الرِّفْقُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا نُزَعَ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ.“

A zatim,

ثُمَّ أَمَّا بَعْدُ

Bosanskim muslimanima - Bošnjacima i njihovoj Zajednici oduvijek su bili strani radikalizam i svaki oblik ekstremizma. To je zato što je njihova tradicija od vremena kada je njihove domove, sela i gradove na brdovitom Balkanu osvijetlio nur islama bila prožeta plemenitim učenjem Posljednjeg Božijeg poslanika, kojeg je Uzvišeni poslao kao milost svjetovima. Baš zato što su se Bošnjaci držali učenja islama u njihovoј zemlji je oduvijek bilo mjesta za pripadnike svih vjera i nacija.

Historijska je činjenica da su jedina multikonfesionalna društva i države u Evropi bila ona koja su se nalazila u okriljima islama. Tamo gdje su živjeli muslimani živjeli su i drugi i drugačiji.

Kada su, u šesnaestom stoljeću po Miladu, Jevreji Andalusa protjerani zajedno sa muslimanima, osmanlijski sultani su im dali utočište u svojim provincijama, a veliki broj njih je našao novi dom upravo u Bosni, donoseći sa sobom tekovine andaluske kulture i civilizacije. Andaluske civilizacije koju su u duhu kosmopolitizma, vjerske i naučne

slobode na tlu Evrope izgradili muslimani i čije ideje tolerancije i suživota su nakon Francuske revolucije i Renesanse prešle u evropske tokove misli. To je samo jedan mali dio muslimanskog doprinosa onome što danas nazivaju evropskim vrijednostima. Ali, preko Jevreja Sefarda koji su sa sobom donijeli običaje, znanja i kulturu Andalusa, dio ovog jedinstvenog historijskog iskustva i danas živi u Bosni. Bosna je drugi evropski Andalus. Njen glavni grad Sarajevo i danas nazivaju evropskim Jerusalemom. Mnogi od vas su, na našu radost, posjetili Sarajevo i vidjeli kako se u krugu od nekoliko stotina metara stoljećima u miru i koegzistenciji ljudi mole u džamiji, sinagogi, pravoslavnoj i katoličkoj crkvi.

To je islam kakvog mi poznajemo i na koji smo ponosni. To je naša historija kojom smo se pred drugima ponosili. Takvo tradicionalno razumijevanje islama se pokazalo kao najbolja prepreka pojavi nasilnog ekstremizma kada su se među muslimanima iz dugog zaborava vjere i kao rezultat različitih društvenih procesa počele pojavljivati male skupine onih koji bi da oskrnave tu islamsku tradiciju i takvu sliku islama. Oni kao da žele da ponište četrnaest stoljeća Mustafine, a.s., upute i da bace mrlju na časnu islamsku vjeru, čineći i govoreći u ime islama ono za što su islam njegovi neprijatelji bez osnove optuživali.

Zato svi oni koji pokušavaju da islam i muslimane, zbog onoga što čini mala skupina *sufeha'a* među nama, optuži za radikalizam i terorizam trebaju da pogledaju u bosanske muslimane i njihovo iskustvo.

Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, bosanska vojska u kojoj su većina bili muslimani nije srušila nijednu crkvu. U godinama kada su muslimanima srušene sve džamije na okupiranim teritorijama i kada su im granatama i avijacijom rušili džamije do kojih neprijatelji nisu mogli doći, muslimani u Sarajevu niti u jednom drugom gradu nisu rušili crkve.

Bogomolje svih vjera su ostale neporušene samo tamo gdje je tokom bosanskog rata bila vojska koja je u srcima nosila uputu islama. Bošnjaci su se devedesetih suočili sa jednim od najgorih ekstremizama i radikalizama koji je počivao na temeljima svetosavske velikosrpske nacionalističke ideologije i na njega nisu odgovorili tako što su postali kao njihovi neprijatelji. Oni su znali kako braniti vjeru, život, čast, imetak i domovinu a ostati dosljedni učenja islama.

I nakon rata, iako su Bošnjaci preživjeli genocid, nije zabilježen niti jedan slučaj osvete. To ne znači da se muslimani Bosne nisu borili i da ne traže pravdu. Naprotiv, njihova hrabrost i borbenost je zadivila svijet. Suočeni sa jednom od najjačih vojski u tadašnjoj Evropi, opkoljeni sa svih strana i ostavljeni od čitavog svijeta, oni su se odbranili. I danas traže pravdu i pred domaćim i svjetskim sudovima i traže svoj hakk i goniće zločince dok su živi. Ali nikada nisu učinili ništa zbog čega bi se drugi muslimani stidjeli. Mi smo i u najtežim vremenima sačuvali čast islama i muslimana.

Nas su naši preci učili da musliman ne uzvraća zločincima istom mjerom iako na to ima pravo, da onima koji nama čine zlo mi ne činimo zlo jer ćemo biti isti kao oni. Oni su nama prenijeli ajete iz sure En-Nahl u kojima Uzvišeni kaže:

126. Ako hoćete da na nepravdu uzvratite, onda učinite to samo u onolikoj mjeri koliko vam je učinjeno; a ako otrpite, to je, doista, bolje za strpljive.

وَإِنْ عَاقِبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَابَرْتُمْ لَهُو خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ

127. Strpljiv budi! ali, strpljiv ćeš biti samo uz Allahovu pomoć. I ne tuguj za njima, i neka ti nije teško zbog spletkarenja njihova.

وَاصْبِرْ وَمَا صَبَرْتَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزُنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ

128. Allah je zaista na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُّحْسِنُونَ

Mi u Bosni najbolje znamo šta je rat i najbolje možemo razumjeti našu braću koja širom muslimanskog svijeta ovih dana prolaze kroz slično iskustvo. Svjesni smo mi i svih globalnih nepravdi koje se čine prema muslimanima, ali te poteškoće na koju nailazimo kao Ummet ne smiju rezultirati time da odustanemo od svoje humanosti i visokih standarda islamskog morala. Kao Ummet ne smijemo skliznuti u radikalizam i bratoubilačke ratove jer će nas to vratiti u džahilijjet iz kojeg nas je Uzvišeni Allah svojom milošću izveo.

Kao što se čitav svijet ovih dana suočava sa muslimanima koji su naši, ali nisu od nas (*ebna'u beni džildetina lakin lejsu minna*), i među Bošnjacima se pojavljuju takvi pojedinci, ali je najveća prepreka na njihovom putu kompromitovanja islama upravo tradicionalni

umjereni (*vesattiji*) islam kakav smo mi na Balkanu stoljećima branili svojim životima pokazujući i Evropi i ostatku svijeta kako se od univerzalnih moralnih principa ne odustaje ni u najtežim vremenima. Drago nam je da i među našom braćom u muslimanskom svijetu nalazimo one koji su nam spremni pomoći da sačuvamo svoj izvorni tradicionalni islam kojeg je bošnjačka ulema stoljećima crpila iz Kur`ana i sunneta.

Ovom prilikom bih da sa vama podijelim pozitivna iskustva jednog takvog oblika saradnje kojeg smo razvili sa vama ovdje u državi Kuvajt. Mislim, naravno, na naš zajednički projekat Centra za dijalog - Vesatija u Sarajevu koji je dao i daje značajan doprinos na promociji međuvjerskog i međumuslimanskog dijaloga, te promociji umjerenog islamskog učenja. To je način na koji obostrano možemo nastaviti razmjenjivati naša iskustva u prevenciji nasilnog ekstremizma i *guluvva* (pretjerivanja u vjeri).

Čineći ovaj trud na suprotstavljanju idejama nasilnog ekstremizma i radikalizma, koji ne dolazi samo iz muslimanskih redova, mi štitimo islam, našu tradiciju i historiju od onih koji bi da je otmu. Čineći to mi sarađujemo na dobru i bogobojaznosti što Uzvišeni od nas traži.

Istovremeno mi u svojim vlastitim kapacitetima i uz podršku naših prijatelja iz čitavog svijeta razvijamo programe prevencije nasilnog ekstremizma naročito među mladima.

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini sa višestoljetnom tradicijom misijskog rada zadužena je za vjerski život svojih pripadnika i članova. U tom smislu pokrenute su aktivnosti i projekti u cilju sprečavanja širenja raznih vrsta vjerskih radikalizama i ekstremizama kojima je naša zajednica, ali i društvo u cjelini, jako izloženo.

Izrađena je strategija rada sa mladima i realizirano je nekoliko projekata pod nazivom „Rad sa mladima na njihovom pravilnom usmjeravanju i prevenciji bolesti ovisnosti, nasilja i ekstremizma“ koje je finansijski podržala Norveška vlada preko svoje ambasade u BiH koja je i pratila implementaciju projekta i bila zadovoljna rezultatima urađenog. Projekat je realiziran u našim džematima kroz edukaciju imama i omladine o raznim vrstama ovisnosti, vjerskih ekstremizama i ideologija. Jedna od aktivnosti projekta je bila i izdavanje publikacije o zlupotrebi djece i omladine na internetu i „Kamp za mlade lidere“ kroz koji su prošli omladinci iz cijele zemlje. Projekti ove vrste se nastavljaju i u ovoj godini.

Islamska zajednica je kroz Vijeće muftija oformila komisiju koja ima zadatak da istraži ideologiju tekfira i nasilnog ekstremizma i da sa pozicijom izvornog islamskog učenja i tradicije ponudi odgovor na ovaj izazov. Sigurni smo da će to biti značajan doprinos ukupnom naporu ummeta da odgovori na izazov nasilnog ekstremizma i prilog bosanske uleme ukupnom intelektualnom naporu uleme muslimanskog svijeta.

Osim toga, Islamska zajednica je inicirala izdavanje zajedničke izjave najodgovornijih predstavnika bošnjačkog naroda u državnim, političkim, vjerskim, akademskim, kulturnim i drugim institucijama Bosne i Hercegovine u kojoj je izražen zajednički stav prema pojavama radikalizma, ekstremizma i terorizma u Bosni i Hercegovini, Evropi i svijetu. Ta izjava, koju je potpisao i bošnjački član predsjedništva BiH i brojni drugi uglednici i zvaničnici, izraz je odlučnosti našeg naroda da i u godinama koje su pred nama ostane dosljedan izvornim islamskim vrijednostima i da odlučno insistira na institucionalnom, intelektualnom, moralnom i političkom suprotstavljanju svakom obliku radikalizma, nasilnog ekstremizma i terorizma, bez obzira od koga i s koje strane dolazili.

U izjavi se između ostalog navodi kako smo mi Bošnjaci ponosni na svoju višestoljetnu vjersku tradiciju i opredijeljenost za suživot, poštujući Ustav Bosne i Hercegovine i Ustav Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, zahtijevamo od svih nadležnih u bosanskohercegovačkom društvu i u bošnjačkom narodu, kao i od svih nosilaca vjerskog autoriteta u Islamskoj zajednici i Bosni i Hercegovini, da se beskompromisno suprotstave svakoj isključivosti, radikalizmu, nasilnom ekstremizmu i terorizmu, jer su, sa stanovišta islama, u kojem je strogo zabranjena prisila u stvarima vjere, neprihvatljivi i suprotni univerzalnim civilizacijskim vrijednostima.

Istovremeno smo izrazili očekivanje od vlasti muslimanskih zemalja da poštuju našu vjersko-obrazovnu tradiciju, institucije i autonomiju i da saraduju sa državnim institucijama Bosne i Hercegovine i sa Islamskom zajednicom u Bosni i Hercegovini u pogledu naučne, vjersko-obrazovne i studentske razmjene.

Od vjerskih, teoloških i obrazovnih krugova i institucija muslimanskih zemalja, također, očekujemo da cijene naše autentično povjesno iskustvo i naš identitet za čije smo očuvanje platili visoku cijenu i položili mnogo života, da cijene našu vjersku/islamsku i evropsku samosvijest, koju baštinimo i dalje razvijamo u našem specifičnom kulturnom, društvenom i političkom kontekstu, da nastave poštovati ove principe kako se ne bi među

musulmanima Bošnjacima razvijalo sektaštvo i vjerski razdor. Od lidera evropskih zemalja, posebno članica Evropske Unije, u kojima su muslimani manjina, očekujemo da se suprotstave islamofobiji, diskriminaciji muslimana i njihovom poistovjećivanju s teroristima i neprijateljima civilizacije. Od međunarodne zajednice očekujemo da se, uporedo sa legitimnom borbom protiv terorizma, angažira i na uklanjanju političkih, ekonomskih i socijalnih nepravdi prema muslimanskim narodima i zemljama, budući da takve nepravde doprinose porastu siromaštva, očaja i beznađa, kao pogodnog tla za pojavu ektremizma.

Na kraju, molim Uzvišenog da nam na putu očuvanje njegove vjere ne uskrati svoju pomoć i providenje, da naše domovine sačuva od fitne i nesigurnosti i da nas zagrne plaštom sigurnosti (emna) i mira (selam).

وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَاحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَنَسَأْلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمُ الثَّبَاتُ وَالتَّوْفِيقُ.